

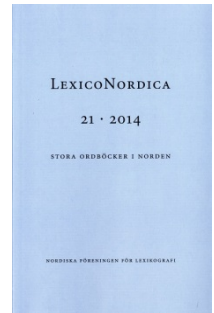
LexicoNordica

Titel: Appifiering till allas lycka?
Om danska ordboksappar med särskilt fokus på DDO

Forfatter: Louise Holmer & Emma Sköldberg

Kilde: LexicoNordica 21, 2014, s. 235-252

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/lexn/issue/archive>

© LexicoNordica og forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Appifiering till allas lycka? Om danska ordboksappar med särskilt fokus på DDO

Louise Holmer & Emma Sköldberg

In recent years, most dictionary publishers have developed dictionary apps. However, in comparison with the comprehensive scientific study of printed and web-based dictionaries, conducted research on this kind of lexicographical resource is so far limited. This article discusses four monolingual dictionary apps developed by the Society for Danish Language and Literature. The focus is on the contemporary dictionary *The Danish Dictionary*. Different search functions are discussed, as well as how data is presented. The article also deals with what kinds of dictionaries are best suited for the app format. A key issue is whether this format really does render all dictionaries justice, and if app development is always advisable from a user's perspective.

1. Inledning

I takt med att antalet smarta telefoner och surfplattor ökat har utvecklingen av ordboksappar tagit fart. Enligt Gao (2013) och Rundell (2013) har ordböcker som är tillgängliga via mobiltelefonen stora fördelar i förhållande till sina analoga föregångare. I likhet med e-ordböcker har ordboksapparna i teorin obegränsat med utrymme. Vidare tillhandahåller apparna multimediala presentationssätt och de tillåter mer avancerade sökningar och länkning mellan ordboksartiklar och externa sidor. Apparna kan även uppdateras på ett enkelt sätt vilket är en fördel för både producenter och användare.

Gao (2013:213, 217) konstaterar att allt fler engelskspråkiga ordboks-förlag har ”hoppat på appifieringståget” och samma utveckling

kan skönjas i Norden; Norstedts, Gyldendals och Kunnskapsforlaget har samtliga tagit fram ett flertal ordboksappar. Många appar från internationella ordboks förlag och producenter har också blivit mycket populära. Ett tydligt exempel är Dictionary.com, en engelskspråkig gratisapp, som har laddats ner mer än 60 miljoner gånger (Gao 2013:214). Vetenskapliga bidrag om ordboksappars innehåll och funktioner är emellertid fortfarande få till antalet. Några undantag utgör Holmer (2011), som recenserar ordboksappar från Norstedts, och Hoel (2012) som jämför appversionerna av *Retskrivningsordbogen* och *Svenska Akademiens ordlista*, SAOL. Se även Gao (2013), Rundell (2013), Svarverud (2014) och Køhler Simonsen (2014). Den sistnämnde presenterar resultaten av en mindre användarundersökning. Redogörelser av lexikograferna själva för ställningstaganden i samband med utveckling av ordboksappar är också få, vilket är en nackdel för dem som vill dra lärdomar av andras lexikografiska arbeten.

Ordboksredaktionen vid Institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet (där artikelförfattarna är verksamma), har varit med och tagit fram SAOL-appen med, i skrivande stund, mer än en halv miljon nerladdningar. Just nu utarbetar vi, på uppdrag av Svenska Akademien, en app för den tryckta definitionsordboken *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien* (SO 2009). Arbetet med SO-appen har väckt en hel del frågor som rör de specifika förutsättningar som gäller för ordboksappar i förhållande till tryckta ordböcker och nätversioner av desamma. En central fråga är om appformatet verkligen är lämpat för alla sorters ordböcker, t.ex. såväl moderna som historiska, och om det tillgodoser användarnas behov. Eller, som i vårt fall, hur ska vi kunna säkerställa att SO-appen blir en god lexikografisk produkt?

I samband med det redaktionella arbetet med SO-appen har vi studerat ett antal befintliga ordboksappar. I den här artikeln diskuteras hur appformatet fungerar i fyra danska ordböcker, *Den Danske Ordbog*, *Ordbog over det danske Sprog*, *Holberg-Ordbog* och

Moths Ordbog, dvs. fyra tämligen olikartade verk, där den förstnämnda är den som mest liknar SO. De aktuella ordboksapparna, som är gratis att ladda ner, är utvecklade av Det Danske Sprog- og Litteraturselskab (DSL) i samarbete med Dviance och Miracle A/S. Inför denna artikel är apparna i första hand testade på en iPhone 5 (iOS 6.1.4) och en Samsung Galaxy S4 (Android 4.3). Även iPad-versionen av ovan nämnda appar har studerats, i första hand för att ge jämförelsematerial. Testperioden löpte mellan mars och maj 2014. Testade versioner har varit 1.2.6 (iOS) och 1.1 (Android). Samtliga appar är onlineappar vilket innebär att den mobila enheten måste ha internetanslutning för att apparna ska fungera.

I det följande förhåller vi oss framför allt till apparnas allmänna egenskaper, sökfunktioner och hur (artikel)innehållet presenteras. *Den Danske Ordbog*-appen är mest avancerad och behandlas därför mer ingående. För att möjliggöra jämförelser mellan apparna och andra versioner av ordböckerna (där samtliga nätversioner är tillgängliga via ordnet.dk) inleder vi med en kort beskrivning av respektive förlaga.

2. Förlagor – i tryck och på nätet

Den Danske Ordbog (hädanefter DDO) utkom i sex band 2003–05. Denna samtidsordbok redogör för ordförrådet i modern danska från mitten av 1950-talet till idag. DDO är korpusbaserad och innehåller drygt 62 000 lemman. Ordboken är polyfunktionell och vänder sig till såväl modersmålstalare som inlärare (se vidare bl.a. Lorentzen & Trap-Jensen 2006). Nätversionen av DDO blev allmänt tillgänglig 2009 och den uppdateras fortlöpande (Trap-Jensen 2010, Lorentzen & Theilgaard 2012).

Ordbog over det danske Sprog (ODS) är en historisk ordbok som behandlar det danska språket från år 1700 till 1950. Verket gavs ut 1918–1956 i 28 band. Ett supplement på fem band har senare till-

kommit. ODS innehåller totalt ca 188 000 uppslagsord. Den finns på nätet sedan 2005. ODS vänder sig i första hand till alla som är intresserade av danska språket ur ett historiskt perspektiv (DSL 2014).

Holberg-Ordbog (Holberg) redogör för ordförrådet i arbeten av den dansk-norske författaren Ludvig Holberg (1684–1754). Arbetet med ordboken påbörjades redan på 1940-talet, men verket gavs ut först 1981–88. Ordboken, som innehåller drygt 26 000 lemmor fördelade på fem band, tillhandahåller utöver högfrekventa ord, betydelser och fraser i Holbergs verk också hänvisningar och citat. Ordboken ska dels fungera som hjälpmedel för läsare av Holbergs arbeten, dels tjäna som underlag för en beskrivning av språket i författarens tryckta verk. Den vänder sig i första hand till specialister, översättare och språkhistoriker (Eegholm-Pedersen 2006:147–148, 165). I nätversionen av Holberg är ordboksinnehållet mer tillgängligt än i böckerna, bl.a. tack vare stavningshjälp och mer användarvänlig layout.

Moths Ordbog (Moth) är ett historiskt verk. Manuskriptet förfärdigades av ämbetsmannen Mathias Moth, som i slutet av 1600-talet påbörjade en insamling av danska ord i syfte att färdigställa en ordbok över det samtida danska språket. När Moth var färdig omfattade handskrifterna hela 9 000 folioark, men tyvärr kom de aldrig att tryckas. Ordboken är tvåspråkig med en större dansk-latinsk del och en mer ordlistartad latinsk-dansk del. Vidare är den indelad i en verbalordbok och ett lexikon, med bl.a. ortnamn och zoologiska ord (se Akhøj Nielsen 2014). Moth gjordes tillgänglig online 2013 och därefter följde den app som granskas här. De digitala utgåvorna omfattar dock bara den dansk-latinska delen. Nätversionen är i nuläget relativt enkelt uppbyggd men förbättras och utökas kontinuerligt.

3. De fyra apparna med fokus på DDO

I de följande diskuteras de fyra apparna mer ingående med DDO som utgångspunkt.

3.1. DDO-appen

DDO-appen är stilren; färgerna är snygga och layouten luftig. Startsidan har ett sökfält och ett antal ikoner, som i iPhoneversionen är försedda med rubrikerna *Home*, *Search*, *Favourites* och *Settings*.¹ Under *Favourites* listas uppslagsord som man valt att spara i kronologisk ordning. Det verkar inte finnas någon övre gräns för antal ord som kan favoritmarkeras. I enlighet med Hoel (2012:266–267) efterlyser vi även alfabetisk ordning. Listan blir annars snart svåröverskådlig. Under *Settings* finns bl.a. information om appens utgivare och utvecklare. Användarna kan också recensera produkten i App Store/Google Play. Vidare kan användarna föreslå nya uppslagsord, ge feedback till DDO-redaktionen och dela artiklar via mejl eller sms, vilket är positivt. Dock hade vi i samband med ingångssidan förväntat oss mer information om appen och om DDO. Tanken är nog att användarna ska gå från appen till ordnet.dk där mer information ges, men åtminstone vissa uppgifter borde få en framhävd position, inte minst sökinstruktioner.

Det mest iögonfallande på appens ingångssida är det lemma (eller den ordförbindelse) som lanseras som *Dagens ord/Dagens uttryk*. Den 1 april 2014, exempelvis, var dagens uttryck *drive gæk med 'lave sjov med; holde for nar'*. Extra information av encyklopedisk karaktär sätter in det utvalda ordet/uttrycket i ett sammanhang. Den aktuella dagen stod det: ”Tag dig i agt for aprilsnarren i dag!”. En viktig funktion hos dessa ord och uttryck torde

1 Flera rubriker är på engelska, vilket verkar ha med den mobila enhetens språkställning att göra. Om man laddar ner apparna utanför Danmark måste man i nuläget ändra hela enhetens språk till danska för att även få apprubriker på detta språk.

vara att ge ett smakprov på vad ordboken innehåller och locka till vidare användning. Orden och uttrycken är högaktuella (i stället för att bara slumpas fram) och de bidrar till att DDO-appen upplevs som en dynamisk produkt. Tack vare att appen bygger på en online-lösning kan redaktionen med kort varsel publicera ett ord eller uttryck som blivit aktuellt. Redaktionen ska ha en eloge för att de lyckas så väl med urvalet.

Enkel sökning utförs genom att man börjar skriva in sitt tänkta uppslagsord. Vartefter bokstäverna matas in sker en successiv filtrering av lemmalistan. Man kommer till artikelvisningen genom att klicka på det eftersökta ordet i lemmalistan eller skriva in hela ordet och klicka på *Search*. Lemmat visas överst i skrollistan följt av de 29 nästkommande orden. Maxgränsen för visade lemman är i nuläget alltså begränsad till 30, och det kan tyckas lite snålt. I de flesta andra appar, som t.ex. *Norstedts Engelska Ordbok Pro 2.0*, OED och SAOL, kan man dessutom skrolla både uppåt och neråt i lemmalistan. Denna funktion är nödvändig för dem som vill bilda sig en uppfattning om lemman som återfinns i anslutning till det eftersökta ordet.

I DDO-appen kan man söka på grundform och böjda former. Appen tillhandahåller också, som de flesta ordboksappar, stavningshjälp. Om man exempelvis vill slå upp substantivet *donor* ('donator') men skriver *donnor*, visas åtta förslag varav det första alternativet är korrekt, de sista lite mer långsökta. För att aktivera stavningshjälpen måste man klicka på *Search* eftersom det annars står "No result" under sökrutan. Detta meddelande är default om man söker på en sträng som inte ingår i lemmalistan.

DDO-appen stöder trunkerad sökning. Söker man t.ex. på *bog%* får man svaret att 98 lemman (bl.a. *bogaktuel*) matchar sökningen. Vidare kan man också söka på *%bog* och *b%g*. I appen visas de 10 översta träffarna av sökresultaten; vill användarna ta del av samtliga träffar får de gå via en länk till nätversionen. Den här typen av sökningar kan givetvis vara intressant för bl.a. korsords-

lösare. Funktionen hade med fördel kunnat nämnas i någon av de instruktionstexter som i nuläget alltså saknas. Ännu ett minus är att appen inte stöder samma jokertecken (wild cards) som nätversionen, dvs. * och ?.

I DDO-appen kan man också söka fram flerordskombinationer som utgör sublemman i artiklarna. Skriver användarna in ordförbindelsen *se rødt* ('blive rasende') kommer de direkt till idiomet. Men appen klarar betydligt mer avancerade sökningar än så. Om användarna är ute efter idiomet *binde på hænder og fødder* ('gøre fuldstændig afhængig') men bara skriver in substantiven i grundform (dvs. ”*hånd fod*”) får de ändå träff på uttrycket. Detta är imponerande.

Nedan ges ett exempel, lemmat *isvaffel*, på hur en artikel ser ut i DDO-appen.

Figur 1: Artikeln *isvaffel* i DDO-appen (iPhone).

Lemmat återges i rött, ljudfilsikonen i gult och övrig artikeltext i svart. Språkprovet är placerat i en ruta med grå bakgrund. Textstorleken förefaller lagom stor för att användarna ska träffa rätt när de touchar – även då de befinner sig i rörelse, vilket inte är ovanligt vid appanvändning (jfr s.k. ”fat finger syndrome”; se Køhler Simonsen 2014). Det vore emellertid en fördel om textstorleken kunde ändras (via *Settings* eller zoomning), allt för att tillmötesgå olika användare och olika brukssituationer.

När man skriver in ett ord i sökrutan och klickar på *Search* kommer man direkt till själva artikeln, såvida inte ordet ifråga är homograft. I det senare fallet sker en disambiguering genom en överskådlig sammanställning av aktuella artiklar överst på skärmen.

Artiklarnas innehåll presenteras på ett mycket tilltalande sätt. Indelningen i huvudbetydelser och underbetydelser framgår klart och tydligt och ordförbindelserna får generöst med utrymme. En hel del ord i artiklarna, bl.a. synonymer och antonymer, utgör länkar så att man kan klicka sig vidare till andra artiklar i ordboken, vilket är mycket användarvänligt.

Vad gäller visningsläge stöder iPad och Android såväl porträttvisning som landskapsvisning medan iPhone-versionen endast stöder porträttvisning. Att man kan vrida enheten för att utnyttja landskapsvisningsläget är klart gynnsamt vid läsning av längre artiklar.

DDO-appen återger bara delar av de uppgifter som finns i nätversionen av ordboken. Vill användarna se hela artiklarna kan de gå via länken till ordnet.dk. En relevant fråga är vilka informationskategorier redaktionen valt att ta med. I appen återfinns lemma, ordklass, böjning, kärnbetydelse, underbetydelse, synonym, antonym, ”se också”, exempelmeningar från korpus (citat), idiom och historiska uppgifter. Däremot saknas bl.a. nätversionens uttalsnotationer, grammatiska uppgifter, sammansättningar och avledning. En klar fördel med såväl nät- som appversionen i för-

hållande till den tryckta boken är det inlästa uttal som finns vid en majoritet av uppslagsorden. Själva appformatet och telefonernas gränssnitt passar bättre vid kortare artiklar. Längre artiklar kan vara svåra att överblicka, trots att bara valda delar av innehållet återges. Användarna får då skrolla en hel del för att nå länken till nätversionen, eftersom länken alltid ligger längst ner på sidan.

En tydlig skillnad mellan appen och pappers- och nätversionen av DDO är informationskategoriernas ordning i artiklarna. Som exempel kan placeringen av historiska upplysningar nämnas. I appen tycks de historiska uppgifterna betraktas som mycket relevanta eftersom de för det första har fått vara kvar när andra uppgifter har utelämnats och för det andra har en mycket framhävd position initialt i artikeln, i förhållande till den tryckta versionen där de placerats i slutet. Enligt vår bedömning är såväl dataurval som informationskategoriernas inbördes ordning i appen lämpliga med tanke på ordbokens bredare målgrupp (jfr ovan). Till skillnad från ”Kort visning” av DDO på nätet, som visar en kortare version av den fulla ordboksartikeln och, som enligt Trap-Jensen (2010:1139) i första hand ska stödja reception, kan appen stödja flera funktioner, men kanske inte någon fullt ut. Det hade varit intressant att ta del av app-redaktionens lexikografiska tankegångar kring tänkta målgrupper och brukssituationer, men vi har inte funnit några sådana i skrift (jfr Trap-Jensen 2010). Vi efterlyser också fler användarundersökningar så att apputveckling blir mer förankrad i empiri (se t.ex. Holmer 2011; jfr dock Køhler Simonsen 2014).

Sammanfattningsvis är DDO-appen en lexikografisk produkt som imponerar på en rad olika sätt. Inte förvånande utsågs den till ”årets app” i kategorin Nyheter & Reference vid Danish App Awards 2013. Vid utvecklingen av appen torde redaktionen haft mycket stor nytta av allt det arbete som lagts ner på nätversionen av ordboken. Samtidigt finns det detaljer i appen som kan förbättras ytterligare; vi återkommer till dem i artikelns sista del.

3.2. ODS, Holberg och Moth i appformat

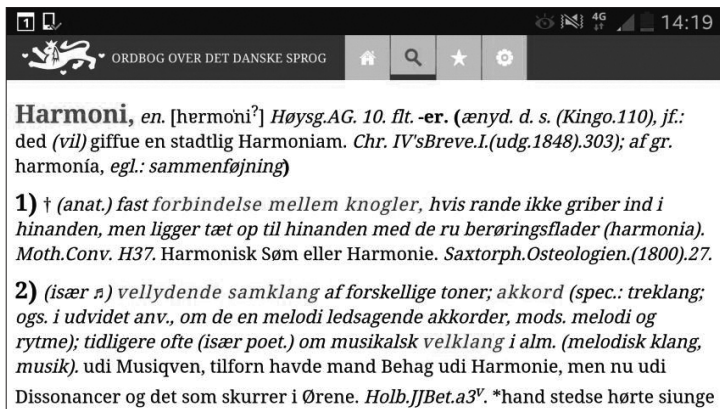
Startsidorna hos de historiska ordboksapparna är uppbyggda på snarlikt sätt som i DDO-appen. Färger och ikoner är desamma och favoritmarkering och delning av artiklar följer också DDO-mönstret. De historiska ordboksapparna innehåller dock kortfattad information om verken redan på ingångssidan. Holberg tillhandahåller även en kort text om samarbetet bakom ordboken med länkar till projektets hemsida. Informationstexterna fungerar tillfredsställande i ett första skede och sätter in apparna i sitt sammanhang. En annan skillnad är de fem exempellemman som, under rubriken *Tilfældige opslagsord*, växlar varje gång man laddar om sidorna. Till skillnad från *Dagens ord/Dagens udtryk* i DDO verkar dessa lemman helt slumpas fram och vissa av orden torde vara klart mer intressanta för användarna än andra. Moth har dessutom en fast lista på elva uppslagsord under rubriken *Redaktionen anbefaler*, t.ex. *Skole* och *Ny Jork*. Såväl de slumpvis valda som de rekommenderade orden fungerar som goda ingångar för i synnerhet nya användare som vill bekanta sig med ordböckernas innehåll.

Sökningen går till på liknande sätt som i DDO; vartefter man skriver filtreras förslagen, och även här är listan begränsad till 30 ord framåt i alfabetet. Stavningshjälpen fungerar överlag väl. Vad gäller normalisering av ålderdomliga stavningssätt verkar man med ODS ha kommit längst; där lotsas användarna från t.ex. *gå* till artikeln *gaa*. I Moth får man än så länge söka med äldre stavning.

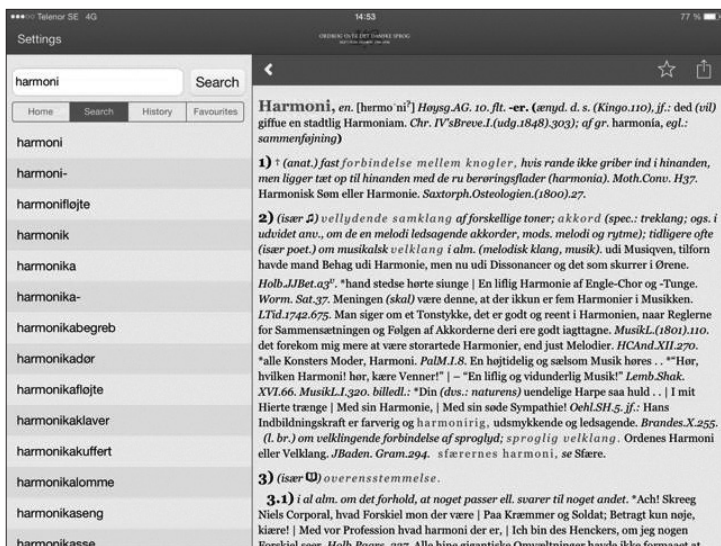
I ODS och Holberg kan man söka på alternativformer. Till skillnad från i de tryckta ordböckerna har sammansättningar fått tydligare lemmastatus och är därmed enklare att hitta. I de historiska apparna stöds också trunkerad sökning, men återigen noterar vi att denna möjlighet riskerar att förbli okänd för användarna eftersom söksinstruktioner saknas. Sökning på flerordsuttryck (av

slaget *se rødt*) inne i artiklarna fungerar däremot inte och man kan inte heller söka fram ordförbindelser genom att skriva in enskilda konstituenten (jfr *binde* på *hænder* og *fødder* ovan). Men den här typen av sökningar går heller inte att utföra i nätversionerna, så just dessa begränsningar har inte med själva appformatet att göra. Snarare kan de troligen kopplas till att de historiska grundmaterialen inte är fullt så digitalt uppmärkta som de data som ingår i DDO. Söker användarna på ord som inte finns upptagna i ordböckerna står det ”No result”. I nätversionen av Moth upplyses användarna däremot av texten ”Ordet findes i en anden ordbog. Slå ’xxx’ op i Ordbog over det danske Sprog.” Det vore mycket användbart för användarna om det förekom fler hänvisningar av detta slag mellan apparnas lemmalistor.

Av figur 2 och 3 framgår hur en artikel kan se ut i landskapsläge i de historiska ordboksapparna, dels i en telefon, dels i iPad. Exemplet gäller substantivartikeln *Harmoni* i ODS.

Figur 2: Artikeln *Harmoni* i ODS (något beskuren) (Android).

Figur 3: Artikeln *Harmoni* i ODS (nägot beskuren) (iPad).

I artiklarna är stickordet, precis som i DDO, rött och i övrigt är huvuddelen av artikeltexten svart. Teckenstorleken ligger fast. I nuläget finns det ingen hyperlänkning inom verken. Under artiklarna anges vilket band eller vilken ordboksdel som artiklarna är hämtade från. Längst ner finns, som i DDO, en länk till verkens nätversioner. Dessa tycks inte vara mobilanpassade, men apparna och dess länkar kan ändå fungera som en naturlig ingång till ordböckerna i sin helhet.

Gemensamt för de historiska apparna är att de ger ett mer komprimerat intryck, även i den lite generösare iPad-visningen. Den luftiga layout som kännetecknar DDO-appen saknas. Ordboksartiklarna återges också i sin helhet oavsett hur omfattande de är. Riktigt stora artiklar, t.ex. *gaa* med inte mindre än 40 huvudbetydelser i ODS, är i princip omöjliga att överblicka. De dubbla lodstreck som markerar inledning på en underbetydelse i såväl ODS som Holberg (i tryck och på nät) har dessutom fallit bort i

appversionerna, vilket ytterligare försvårar för användarna. Vidare har några av fördelarna med nätversionerna i förhållande till de tryckta förlagorna, t.ex. de lättillgängliga förkortningslistorna, tyvärr gått förlorade i apparna. ODS-appen innehåller ett flertal ikoner inne i artiklarna (se t.ex. not- och boksymbol i figur 2 och 3) men dessa förklaras heller inte. Tack vare länken mellan app och nätversion kan användarna förstås med lätthet gå in på nätsidan och det är utmärkt, för enligt vår mening gör trots allt nätsidorna – särskilt när dessa visas på stor skärm – de historiska ordböckerna större rättvisa.

4. Sammanfattande diskussion

Ordboksapparna är här för att stanna – åtminstone för ett bra tag framöver. Men frågan är om de kan betraktas som självständiga lexikografiska produkter. I den här artikeln granskas fyra ordboksappar som är utgivna av Det Danske Sprog- og Litteraturselskab.

DDO-appen, som enligt vårt förmenande är den mest genomarbetade av de fyra, har många förtjänster. Den är snygg och överskådlig, ger ett dynamiskt intryck och presenterar på ett intresseväckande sätt *Dagens ord/Dagens udtryk*. Vidare är sökmöjligheterna mycket goda, i synnerhet vad gäller ordförbindelser. DDO-appen bör kunna attrahera många olika användare, såväl spontan användare som mer avancerade brukare. De informationskategorier som tagits med i appversionen stöder såväl reception som produktion. Enligt vår bedömning är informationen tillräcklig för att täcka grundläggande behov. Vill användarna ha mer kan de enkelt gå vidare till nätversionen av ordboken, som emellertid inte är mobilanpassad. En sympatisk detalj är den potentiella kommunikationen mellan användare och utvecklare. Vid icke-träff har användare möjlighet att sända in den aktuella söksträngen som förslag på nyord till redaktionen.

Det faktum att appen kräver nätåtkomst kan betraktas som en nackdel eftersom uppkopplingen kan vara långsam, instabil, icke-existerande eller dyr (Rundell 2013:5). Samtidigt har online-formatet mycket klara fördelar, inte minst med tanke på länken till nätversionen, vid uppdatering av innehållet och vid funktionen *Dagens ord*.

De historiska apparna är betydligt enklare uppbyggda. I dem återges ordboksartiklarna i sin helhet, oavsett hur omfattande de är. Dessa appar's största förtjänst är att de fungerar som reklamplare för verken *per se*, och det är inte att förakta. I synnerhet Moth har nu chansen att få den uppmärksamhet den så väl förtjänar via denna nya distributionskanal. Vill användare ta del av innehållet i de aktuella verken rekommenderar vi i dagsläget nätversionerna av ordböckerna. En önskan från vår sida är att apparna utvecklas så att de i högre grad kan fungera som självständiga produkter än vad de gör nu.

En bra app som DDO kan förstås bli ännu bättre. För det första efterlyser vi några korta rader om själva ordboken och om sökfunktioner i appen. För det andra skulle anpassning till röststyrning kunna gagna många användare, dvs. att de kan uttala det uppslagsord de är intresserade av och att ordet då visas på skärmen (se Køhler Simonsen 2014:428). Denna funktion stöds redan av många engelska ordboksappar (som t.ex. Merriam-Webster och Dictionary.com) och gynnar användare som snabbt och lätt vill slå upp ett ord, men som tycker att det är omständligt att knappa in det. Sådana sökmöjligheter verkar ännu ligga en bit bort i nordiska sammanhang. En mindre förändring rör t.ex. hanteringen av bl.a. svenska och isländska bokstäver i sökfunktionen. Sökning på **köbe* ger förslag som *koben* och *kæbe* med det eftersökta ordet, *købe*, på 13:e och sista plats. En enkel översättningsmekanism i programmet (ö = ø och liknande) skulle alltså kunna främja, i första hand kanske, nordiska användare. För det tredje skulle DDO-appen vinna på att fler ord i artiklarna vore hyperlänkar.

Också denna funktion finns redan i flera engelska ordboksappar. Det är emellertid inte ovanligt att mer avancerade appar från de stora internationella förlagen kostar pengar. Att DSL-apparna är gratis är oerhört positivt, och det ska naturligtvis vägas in när man tar funktionaliteten i beaktande.

Men ovanstående förslag handlar om framtiden. DSL visar redan nu på riktigt intressanta möjligheter för övriga lexikografiska aktörer i Norden. DDO-appen av idag är en mycket viktig förebild för dem som vill att ordböcker ska presenteras på ett modernt sätt som dessutom kan tilltala nya användargrupper.

Onekligen passar appformatet bättre för, som Køhler Simonsen (2014:424) uttrycker det, ”kognitivt set relativt ’lette opgaver’”. Det är en stor utmaning att presentera en historisk ordbok som ODS i portioner som användarna kan tillgodogöra sig. Køhler Simonsen (2014) har genomfört en mindre användarundersökning av appar och visar bl.a. att hans informanter föredrar att använda webbversionen av ett mer omfattande medicinskt uppslagsverk framför samma verk i appformat. Køhler Simonsens konklusion är att appar, precis som andra lexikografiska produkter, bör utvecklas med hänsyn till faktorerna: ”bruger, situation, tilgang, opgave, data og behov” (2014:428, fet stil i originalet). Vi är övertygade om att apputvecklingen skulle tjäna på att i högre grad vila på användarundersökningar än vad den gör idag.

Avslutningsvis hoppas vi att den här artikeln bidrar till en mer övergripande diskussion om ordboksappar och på vilka grunder de utarbetas. Appformatet tycks vara bättre lämpat för mer dynamiska samtidsordböcker än för omfattande, och ofta mer statiska, historiska verk. Samtidigt vill vi också lyfta frågan om vad alternativet till ordboksappar skulle vara – är det måhända mer mobilanpassade nätdböcker?

Litteratur

Ordböcker

DDO = *Den Danske Ordbog* (2003–2005). København: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab & Gyldendal. Tillgänglig via <<http://ordnet.dk/ddo>>. Appversioner (2014): 1.2.5 (iOS) och 1.1-13 (Android). © Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. Utvecklade av Dviance och Miracle A/S.

Dictionary.com (2014). Version 4.4 (iPhone) © Dictionary.com, LLC.

Holberg = *Holberg-Ordbog. Ordbog over Ludvig Holbergs Sprog. I–V* (1981–1988). København: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. Tillgänglig via <<http://holbergordbog.dk/>>. Appversioner (2014): 1.2.4 (iOS) och 1.1 (Android). © Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. Utvecklade av Dviance och Miracle A/S.

Merriam-Webster Dictionary (2014). Version 3.0.3. (Android) Merriam-Webster, Incorporated.

Moth = *Moths Ordbog*. <www.mothsordbog.dk> (maj 2014). Appversioner (2014): 1.2.4 (iOS) och 1.1 (Android). © Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. Utvecklade av Dviance och Miracle A/S.

Norstedts engelska ordbok Pro 2.0 (2014). Version 2.0.0. (iPhone).

ODS = *Ordbog over det danske Sprog*. Udg. af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. I–XXVIII (1919–1956). Supplement I–V (1991–2005). København: Gyldendal. Tillgänglig via <<http://ordnet.dk/ods>>. Appversioner (2014): 1.2.4 (iOS) och 1.1-13 (Android). © Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. Utvecklade av Dviance och Miracle A/S.

OED = *Oxford English Dictionary* (2014). © Oxford University Press, 2010, 2012. Version 4.3.069 (Android).

ordnet.dk = <<http://ordnet.dk/>> (maj 2014).

- SAOL = *Svenska Akademiens ordlista* (2014). © Svenska Akademien & Isolve AB. Version 1.1.3 (Android).
- SO = *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien* (2009). Stockholm: Norstedts (i distribution).

Annan litteratur

- Akhøj Nielsen, Marita (2014): Moths ordbog og dens virkningshistorie. I: *LexicoNordica* 21 (detta nummer).
- DSL (2014): Baggrund og tilblivelse. Om tilblivelsen av ODS. <<http://ordnet.dk/ods/fakta-om-ods>> (maj 2014).
- Eegholm-Pedersen, Svend (2006): Holbergordbogen – en nordisk forfatterskabsordbog. I: *LexicoNordica* 13, 147–168.
- Gao, Yongwei (2013): The Appification of Dictionaries: From a Chinese Perspective. I: I. Kosem et al. (eds.): *Electronic lexicography in the 21st century: thinking outside the paper. Proceedings of the eLex 2013 conference*. Tallinn: Trojina, Institute for Applied Slovene Studies/Eesti Keele Instituut, 213–224.
- Hoel, Jan (2012): Appsolutt fingerferdig! En anmeldelse av ordbok-appene RO og SAOL. I: *LexicoNordica* 19, 255–271.
- Holmer, Louise (2011): Norstedts ordboksapp. I: *LexicoNordica* 18, 307–322.
- Køhler Simonsen, Henrik (2014): Brukerne er allerede mobile! I: R. Vatvedt Fjeld & M. Hovdenak (red.): *Nordiske studier i leksikografi* 12. Oslo: Novus, 416–429.
- Lorentzen, Henrik & Liisa Theilgaard (2012): Online dictionaries – how do users find them and what do they do once they have? I: R. Vatvedt Fjeld & J. M. Torjusen (eds.): *Proceedings of the 15th EURALEX International Congress*. Oslo: University of Oslo, 654–660.
- Lorentzen, Henrik & Lars Trap-Jensen (2006): Den Danske Ordbog: en ordbog for eksperter, godtfolk och almindeligt interesserede. I: *LexicoNordica* 13, 197–208.

- Rundell, Michael (2013): Redefining the dictionary: From print to digital. I: *Kernerman Dictionary News* 21. <<http://kictionaries.com/kdn/kdn21.pdf>> (maj 2014).
- Svarverud, Rune (2014): Nye kvalitetsverktøy for brukere av kinesisk i Skandinavia. I: *LexicoNordica* 21 (detta nummer).
- Trap-Jensen, Lars (2010): One, Two, Many: Customization and User Profiles in Internet Dictionaries. I: A. Dykstra & T. Schoonheim (eds.): *Proceedings of the XIV Euralex International Congress*. Leeuwarden: Fryske Akademy, 1133–1143.

Louise Holmer
biträdande forskare, doktorand
Lexikaliska institutet
Institutionen för svenska språket
Box 200, Göteborgs universitet
SE-405 30 Göteborg
louise.holmer@svenska.gu.se

Emma Sköldberg
universitetslektor, docent
Lexikaliska institutet
Institutionen för svenska språket
Box 200, Göteborgs universitet
SE-405 30 Göteborg
emma.skoeldberg@svenska.gu.se